

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... — 16 kor.
 Negyedévre... — 4 "

Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... — 20 kor.
 Negyedévre... — 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... — 24 kor.
 Negyedévre... — 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
 a hónap utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadásán
 vagy megőrzésére nem vállal felelősséget.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes más árak 3. oldal.

NAGYVÁRAD, június 10.

A búrok.

Miért jöttetek ide!?

A lelkünk kell? Elvitte az utilitarizmus. Ugy tartjuk, hogy a mi hasznos, az a jó. Mi haszon volna egy elesőt fel fogni?

A szívünk kell? Elvitte az önzés. Először mi, aztán mindegy akár mi, úgy tartjuk. Pénzünk kell. Oda adtuk föltnak, nagyhatalmi állásunk repedéseire. Sok folt kell, tépésnek való nem maradt a ti sebekre. Lovaink kellenének mesés harczo- tokhoz? Későn jöttetek. Eladtuk az angoloknak. Csak a torkunk van meg. Eljött az azt kaphattok, de hát ezért jöt- tetek ide?

Talán történelmünk egy pár lapja akadt kezetekbe és ez vonzott közénk?

A mi történelmünk a föld alatt pihen s hosszú idő mulik, míg újra kihajt s nőni, virágozni, gyümölcsözni fog.

A kurucz legendák hősei lent vannak a föld alatt, szabadságharcunk nagy hősei is s a mi megmaradt utolsó nagy harcunk hősei közül, úgy lézeng közöt- tünk, mint a költő mondja, élő sirkövei meghalt nagy időknek.

A ti hazátoknak az a végzete, hogy földjében arany van. Idegen nép észre vette, felturta a földet s ki akar turni belőle — az arany miatt. Ti küzdötök most, hogy újra földdel hányhassátok be az átkos aranyat s megmentésétek a földet.

A mi sorsunk másképp járja.

A mi hazánk földjében is sok az arany. Történelmünk arany lapjai vannak benne eltemetve, de minket akkor bán- tanak, ha ezt az aranyat felszínre próbáljuk hozni. Nekünk azért kell harcol- nunk, hogy az aranyunkat ne hantolják el olyan mélyen.

Most el vagyunk fáradva. A szívünk, a lelkünk, az agyunk fáradt el. Nézzük titeket és nem értünk, láttok bennünket és csalódtok.

Majd ha a ti földetekben be lesznek hányva az aranybányák, majd ha a mi földünkben kiemeljük a mi aranyunkat, akkor jöjjetek el. Akkor lesz szívünk, lelkünk, erőnk, mindenünk a mire szükség- tettek van, most nincs semmink, csak a torkunk.

Miért jöttetek most?

P—y.

Népgyűlés a búrokért.

Budapest, jun. 10.

Az a lelkes ünnepeztetés, amelyben Bu- dapest népe részesítette a búr vendégeket, De Wett János parancsnokot és Valentin dr. ka- kapitányt, vasárnap elérte tetőfokát. Déliután tartották meg azt a népgyűlést, amely látoga-

tásuk legkiemelkedőbb mozzanata volt. Olyan búrbarát tüntetést rendeztek a kedvükért, amilyenre csak a mi lobbanékony szívü kö- zöségünk képes. Tizezren, vagy még többen lehettek jelen a Tattersalban és messze el- hangzott a harsogó éljen zaja, meg a fáradha- tatlan tapsé.

Három óra felé már alig lehetett járni a Kerepesi-uton, annyian siettek a Tattersal felé. Öt órakor vagy tizezren lehettek a pályán és odakünn még szakadatlanul özönlött a nép, amely ma rokonszenvét akarta nyilvánítani. Többnyire olyanok voltak, akiknek ezt az egy napjukat biztosította a vasárnap munkaszünete. Kirándulás helyett az izzasztó melegben szo- rongtak inkább csak hogy megmutassák, mint tudnak éljenezni.

A vendégek megérkezése előtt ritkábban hangzott egy-egy éljen. Amikor De Wették megjelentek, fölszakadt a visszafojtott lelke- sedés zsilipje és áradatként zúgott:

— Éljenek a búrok! Éljen De Wett!

Valaki látni akarta hős parancsnok unoka- öcscsét:

— Aljon föl az asztalra!

A jovialis fiatalember engedett a fölszólí- tásnak és akkor újra fölzúdult az éljen. Tiz- ezer kalap lengett a levegőben, lobogtak a zsebkendők, némelyek tapsoltak és De Wett meghatottan hajlongott.

Mikor elcsendesedett a riadalom, a Ganz- gyár dalárdája elénekelt a Hymnuszt, utána pedig Hahóthy Sándor fölkerítte De Wettet, hogy tartsa meg szónoklatát. Aránylag elég higgadtan beszélt, kimért, nyugodt hangsúly- zással és persze senkise értette meg. A szó- noklatát igen rövidre szabta, ellenben ahogy a tolmácsa lefordította, az igen hosszú volt, tele tüzzel és lelkesedő hévvel és nem volt hiján a jelzőknek. A főbb részei körülbelül ezek:

— Végtelen örömet érzek — mondta De Wett, — hogy a nemeslelkű, lovagias magyar nemzetet meglátogathattam s büszke vagyok a rokonszenvre, melylyel ez a sok-sok magyar engem kitüntet. Amikor Délafrika gonosz szel- leme, Czezil Rhodes tette arra a földre a lá- bát, az angolok elhatározták, hogy nem nyu- gosznak addig, míg a búr népet ki nem törlik a nemzetek sorából.

— Veszzen Rhodes! kiáltották többen és De Wett bólintott.

Azután elmondta a tolmács szerint a há- boru részletes történetét és közbe az angolok- ról nem nyilatkozott tulsok tapintattal.

— Három hét előtt, — mondotta, — mi- kor Krügernél jártam . . .

— Eljen Krüger! — dörögték.

— . . . ezeket mondta nekem: Az angol sürgönyök szerint a háboruban már annyi búr esett el, vagy került fogságba, ahány ember csak összeviszsa él Transzváliban és Oránzban; az angolok annyi ágyut zsákmányoltak, hogy annyi a két küzdő hadseregnek sincs és ugyan- ezt mondják a lóporról is. Amíg az angolok hazudnak, — így folytatta Krüger — addig én rendületlenül bizom ügyünk diadalában.

Aztán így folytatta:

— Nem azt akarjuk mi, hogy a magyar nép az ő vitéz karjával segítsen bennünket. Ez nem lehetséges, aztán meg úgy áll a dolog, hogy vagy a búr nép vivja ki egyedül az ő szabadságát, vagy elvérzik. De nagy erő, óriási erő rejlik a népek rokonszenvében és Anglia nem oly hatalmas, hogy ennek az erőnek ál- landóan ellene tudjon állani. Ez a rokonszenv a búrok egyik segítője. Ezért jött el Buda- pestre. Köszöni, szíve legbensőbb mélyéből kö- szöni a rokonszenvnek ezt az óriási megnyi- latkozását.

Az eddigi éljenek hangzásának is volt némi ereje. De amilyen a beszédet követte, az lefőzött minden eddigi lelkesedést.

Ezután Szalay Károly dr. mondott két nyelven, — magyarul, meg hollandusul beszé- det De Wetthez. Őt is megélteneztek. Utána Tahy Endre, az Egyetemi Kör elnöke tett összehasonlítást a negyvennyolc évi idők ma- gyar ifjúsága, meg a mostani búr fiatal hősök között. A beszéde végén bakérkoszorút nyuj- tott át De Wettnek.

Valentin búr parancsnok is felszólalt és érdekes részleteket mondott el németül a bú- rok történetéből.

— Eljen Magyarország! kiáltá harsány han- gon Valentin beszéde végeztével s a fáradha- tatlan közönség perczekig tombolt, tapsolt és éljenzett neki.

Ismét a ganz-gyári dalkör éneke kö- vetkezett. Ezután az eddigihez hasonló lelke- sedés között elfogadták a határozati javas- latokat.

Azután elhatározták, hogy Krüger elnököt a következő sürgönyben üdvözlük:

Krüger Fál Haága.

A magyar nemzet székesfővárosának polgársága nevében meghívtuk a vitéz búr nép képviselőit. Együtt érzünk velük, egy nép, mely szintén századokon át küzdött lé- tele és boldogságáért, mi is felháborodással utasítjuk vissza a nép- és háború meg- sértését s a háboru dühöngése fájdalommal tölti el lelkünket. Azért fordulunk a konti- nens nemzeteihez, hogy egy választott bírósá- g bizassék meg az igazság kiderítésével s ezáltal a háboru mielőbb szüntettessék be. Fogadja a szabad magyar nemzet székes- főváros lakóinak szíves üdvözlését.

Hahóthy zárszavával be is fejeződött most már a gyűlés. A nép rendben eloszlott, a bú- rok pedig kocsi- utakra ültek és a Stefánia-utra hajtottak, ahol folytonos óvációkban volt ré- szük. Innen a Vampeticshoz hajtottak, ahol megvacsoráztak, vacsora után pedig a Wulf- czirkusz előadását élvezték végig.

A búr küldöttség elutazása.

De Wett és Valentin nem győzik eléggé magasztalni Budapest közönségét azért a me- leg szimpátiáért, a melylyel őket lépten-nyo- mon fogadja. Tegnapelőtt délután a tattersali főolvasás végével megalakították Budapesten a búr ligát. A kapuk elé kitett tálakban igen sok pénz gyűlt össze a búr küldöttség budapesti tartózkodásának fedezetéül. Valaki egy 20 ko- ronás aranyat vetett a tába és a papirsze-

leire ezt írta: »Ismerjék meg a magyar aranyat.« A búrok hétfőn délelőtt nem hagyták el a szállóbeli lakásokat. Délben a külön teremben megebedeltek. Délután a szállóban elbúcsúztak a budapesti fogadó-bizottság tagjaitól, félhat órakor kocsin kihajtottak a nyugati pályaudvarra, a honnan hat óra 15 perczkor utaztak el egyenesen Berlinbe.

Harangoznak a jogbölcsezetnek.

— Pikler érdemei. —

Jogászörökben élénk megaláddással fogják tudomásul venni, hogy a jogbölcsezetet a szigorlati tárgyak közül törölni kívánja most már nemcsak a közvélemény, hanem a miniszter is. Azt hisszük, nem csalódunk, ha ezt az üdvös elhatározást főleg *Pikler* Gyula urnak tudjuk be, a kinek esete először mutatott rá a jogbölcsezeti oktatás mibenlétére.

A jogbölcsezetet lehet tanítani, de tanulni főleg; mert a hány ember eladja, éppen annyiféle lesz az a jogbölcsezet. Nem kell már most más, csak három embernek legyen joga a jogbölcsezetet eladni és kérdezni s rögtön készen van egy tantárgy helyett három; ebből a nem praktikus bölcsestől pedig egyszeres adag is elég.

Örömmel írjuk tehát *Pikler* Gyula dr. ur elévülhetlen érdemei közé a következő hírcskét:

Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter, mint a Bud. Levelező értesül, azt a kérdést, hogy a jogbölcsezet az első jogtudományi és az első államtudományi szigorlat tárgyai közül kihagyassék, illetőleg a tételes nemzetközi joggal helyettesítessék, szűkebb körű értekezleten kívánja megvitattatni. E célból a miniszter június 13-án d. e. 11 órára a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumban tanácskozmányt hívott egybe, melyre a budapesti és kolozsvári egyetem tanári karának több tagja hivatalos. Az értekezleten Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter elnököl.

Várjuk az értekezlet eredményét.

Olaszország és Albánia.

Hogy a hármasszövetség, legalább a mi Olaszországot illeti, mily gyöngye alapokon áll,

azt a legjobban bizonyítják az olasz parlament szombati ülésében elhangzott beszédek, melyeknek az a veleje, hogy Olaszország igényt tart Albániára és ott befolyását kívánja érvényesíteni egyenesen az osztrák-magyar érdekek ουvására. De hogy a Balkánra vonatkozó osztrák-magyar-olasz egyezmény, melyről gróf Goluchovszky sincs valami nagy véleményével, semmit sem ér, az leginkább kitűnik az orosz sajtó kommentárjaiból. Így a »Vjedomoszti« azt írja, hogy Oroszország szívesen látná, ha Olaszország Albániát megszállná, a mi tekintettel a montenegrói fejedelem és az olasz király közeli rokonságára, minden tekintetben üdvös dolog volna. A »Vjedomoszti« hangsúlyozza, hogy Viktor Emánuel király személyes érzelmei Oroszország és Franciaország felé gravitálnak és hogy a hármasszövetséget, mely atyjától örökségképpen szakadt rá, csak kellett tartja fenn.

A régészeti egylet közgyűlése.

Vasárnap délután 5 órára volt kitzúve s így egy időben tartották a sport-téri kerékpárversenynyel valamint a kath. legényegylet jubileumát. Ennek dacára valamivel jobban sikerült, mint a tavalyi. Jelen voltak: Dr. Beöthy László főispán, Ritoók Zsigmond táblai elnök, Radnai Farkas pápai praelatus, dr. Bozóky Alajos, Fetsér Antal, Grócz Béla, Bunyitay Vincze, dr. Steinberger Ferencz, dr. Karácsonyi János, Vulkán József, Gálbory Sámuel, Bereczky Géza, Hegyesi Márton, Szmazsenka Ernő, Középegy Gyula, dr. Némethy Gyula, néhány hölgy és a növendékpapság egy része.

Dr. Beöthy László főispán, elnök, a hálás elismerés hangján emlékezett meg a veszteségről, mely az egyletet múlt évi nov. 10-én *Cseplő* Péter halálával érte, ki utolsó éveiben is, az ásatások dolgában nagy buzgalmat tanusított. A közgyűlés egyhangulag elfogadja abbeli indítványát, hogy az elköltözött kiváló érdemei a közgyűlés jegyzőkönyvében örökíttessenek meg s erről a prem. rendház főnöksége tisztelettel értesítessék.

Karácsonyi János dr. történetíró lépett ezután a felolvasó asztalhoz, s Az utolsó Artándy című értekezésével, melynek tárgya megyénk történetéből van véve, mindvégig lekötötte az előkelő hallgatóság figyelmét. Ez volt a közgyűlés fénypontja.

Öt *Némethy* Gyula dr. titkár váltotta fel az évi jelentéssel, mely egy örvendetes esemény közzétételével kezdődött, t. i. hogy egyletünk a folyó évre rendkívüli segély címén a muzeum építési költségeinek törlesztésére 4000 koronát kapott, s az 1902-ik évre szintén ugyanannyi összegre számíthat. Rendes segély címén 1901-re 600 korona leendő kintalva. A közgyűlés lelkesedéssel fogadta el ehhez képest Hegyesi Márton indítványát, hogy t. i. a közgyűlés *Fraknoi* Vilmos ő méltóságának, a Muzeumok és Könyvtárak főfelügyelőjének, kinek ez örvendetes esemény előidézésében oroszlanrészre van, hálás köszönetet mondjon. A titkári jelentés ezenkívül még a *bihari* és *köbölküti* ásatásokra utalt, mint a letűnt egyleti év eredményeire, valamint a párisi kiállításra, melyen a muzeum, nem a mi kezdeményezésünkre, hanem felszólítás következtében szerepelt. A jelentés egy jórésze jogosult panasz volt a közönség érthetetlen közönye ellen. Minthogy e passzus a távollévőknek szólott egy részt közlünk belőle:

»Hölgyeim és Uraim! Hogy az évi lamentációk formájába némi változatosságot öntsek, engedjék meg, hogy ezuttal két eszményre apelláljak — nem az önök szívében, hisz az önök érdeklődésének ékeskedő bizonyosága kegyes megjelenésük, — hanem a távollévők a lélekben távollévők szívében. E két eszmény a szép, mely minden művelt embert érdekel, meghat, másodsor a haza, melyért minden igaz magyarnak lángolni kell. Mind a két eszmény, ideál azt kívánja, hogy ezt a helyet, mely a művészetnek és hazaszeretnek egyaránt otthona, oltára, érdeklődők részére revelációja, forrása, Várad közönsége, a szép iránt fogékony a hazáért lángoló közönsége minél nagyobb számban, minél gyakrabban keresse föl. Ennek reményében, kegyes engedelmeikkel befejezem igénytelen beszámolómat.«

Ugyancsak a titkár olvasta föl ezután a számadásvizsgálók, dr. *Bozóky* Alajos és *Géczy* Lajos jelentését az egylet számadásáról 1900. május 1-től 1900. december 31-ikéig, melyhez képest az illetők a számadást teljesen rendben találták s így a fölmentést javasolták. A közgyűlés helyesléssel fogadta az olvasottakat s *Bereczky* Géza pénztárosnak a felmentést a szokásos ovások mellett megadta.

A „TISZANTUL“ TÁRCZÁJA.

Az utolsó Artándy.

Írta és a Régészeti és történelmi egylet 1901. június 9-én tartott ülésén felolvasta: dr. *Karácsonyi* János.

Nem érdekesítés végett adtam szerény értekezésemnek e címet, hanem mert igaz. Biharmegye annyi nagy családja közül a XVI. században talán legtevékenyebbnek, leginkább emlegetettnek, az Artándynak utolsó hajtását akarom ismertetni. Nem minta, nem követendő dicső hős vagy jeles politikus, hanem csak egyik alakja a XVI. századbeli biharmegyei főurnak. Nem Hunyady János vagy Bodó Ferencz az ő példaképei, hanem csak Török Bálint vagy Perényi Péter sőt részben Balassa Menyhért s így élete sem a dicső hazafiaknak mása, ámde azért tanulságos s bennünket közelebből érint, mint másoké, a kik innen távol, más helyeken, más viszonyok közt működtek.

Az utolsó Artándy neve Artándy Kelemen. — Atyja Balázs és nagybátyja Artándy Pál a 1514—25. években Biharmegye nemeseinek az akkori politikai küzdelmekben vezérei valának. Természetesen ők is azon voltak, hogy a külföldi hatás megszűnjön, hazánk függetlensége, ereje megmaradjon vagy helyreálljon. — De sem Artándy Pálban, sem Artándy Balázsban nem volt meg Verbóczy önzetlen haza-

szeretete. Sőt Artándy Pál 1526. elején politikai árulással tette magát hirhetté, mert az udvari párthoz csapott át s Verbóczy megbuktatásán közreműködött. Jutalmul kapta a huszti várnagyságot s a máramarosi sóbányák iszapanságát. Amde a mohácsi csata után Zapolay-párti lett Balázsszal együtt. 1527. végén Ferdinándnak hódolt meg, egy év múlva ismét Zapolaynak ajánlotta föl hűségét. Hogy többször nem cserélt pártot, aztán csak az 1531. jan. 15-iki rettenetes nap akadályozta meg. Két férfiú fejét vágta le e napon a hóhér pallosa Budavárában a csatornák mellett s e két férfiú Artándy Pál és Balázs vala. Egy egész napig bámulhatta fekete takarón levő holttesteiket Buda lakossága, több napig siratták Biharmegye 6 falujának harangjai halálukat feleségeik, gyermekeik pedig holtig emlegették szörnyű végüket.

Ily nagynevű, de gyászos sorsu férfiúnak fia vala Artándy Kelemen.

Ifjú korában két politikai irány vezette hazánk kormányférfiait. Az egyik keresztény segítséggel akarta megmenteni hazánkat a töröktől, a másik török segítséggel akarta megmenteni a németől. Az első irány embereit német pártiaknak csufolták, a másik irányt bár független nemzeti pártiaknak tartották is magukat, épp oly joggal nevezhették törökpártiaknak. — Rettenetes csapás, keserű kiábrándulás érte azonban a törökpártiakat 1541-ben Budavárának török

Oláh Miklós levelezése. 272. l.

kézbe jutásával. Anyira megdöbbentette ez a magyar hazafiakat, hogy még Biharmegye nemesei is kezdték lemondani függetlenségi törekvéseikről s hajlandók voltak elfogadni a mentőjobbot, mert bár az német, mégis keresztény volt. 1551-ben tehát akadály nélkül végbement Biharmegyébe is a meghódolás Ferdinánd királynak s így a német pártiaknak nevezett kormányférfiak felülkerekedése.

De nem telt bele egy esztendő sem és újra keserves csalódás érte nemzetünket. Fráter György meggyilkolása, Temesvár, Lippa elvesztése, Ferdinánd vezéreinek gyávasága borzasztó módon csuffá tette a németpárti hazafiak reményeit, biztatásait. Életet, vagyont, hazánk területéből legalább egyes foszlányokat kellett nenteni és így természetesen, feltartóztatlanul föltámadt a törökpárti irány.

Eppen e változás napjaiban tűnik föl s nemcsak fölűnik, hanem Bihar és a szomszéd megyék memeseinek élére is áll Artándy Kelemen. Kimondja a nagy szót: el kell szakadni Ferdinándtól, vissza kell hozni János fiát s a török szultán hatósága alatt adófizetéssel, de magyar közigazgatással meg kell menteni, a mit lehet. Nem egyedül ő volt, a ki e mozgalmat vezette, a Henczidai Horvát, az Iktári Bethlen, az akkor még békésmegyei Nadányi és a Majsay (Massay) családok tagjai szintén élénk részt vettek abban, de Artándy Kelemen vára Nagykereki volt a János Zsigmond-pártiak támasza, gyűlőhelye, Artándy Kelemen

Középegy Gyula 5r részletes jelentését a közgyűlés nagy meglepéssel vehette tudomásul. Nem kevesebb, mint 448 drb. tárggyal szaporodott az egylet gyűjteménye 1900. május végétől 1901. június 1-ig. Az utolsó választmányi ülés óta kiemeljük a következő ajándékozók neveit: Schlauch Lőrincz bíbornok-püspök: Nelson Horatio admirális imádságos könyvét 1758-ból, Vidovich György cz. kanonok és Makucz Ernő zárdalelkész XVII. és XVIII. sz. érmeiket, Gyalokay Jenő tüzérfőhadnagy és Gyalokay Aranka urhölgy 12 olajfestményt a század elejéről, Bilinszky Sótérné urnő 22 érmet, női ékszereket, Koncsek József igazgató saját művét az ipar történetéről, Laurean Agoston pápai praelátus a g. kath. egyházmegye értékes Schematismus historicusát, melynek klasszikus latinsággal megírt történelmi része az ő hivatott tohát dicséri, Mokri János 10 drb. Kossuth-bankjegyet, Hégető Imre 1680-ból való könyvecskét: Gallicinium catholicum címmel, Szántó Dezső egy XVI. századból való érmet ajándékoztak az egylet muzeumának.

Minthogy több tag elhalálása vagy el-távoztása városunkból a választmány kiegészítését tette szükségessé, a gyűlés az elnök indítványára a következő tagokat vette fel az **igazgató-választmányba**:

Dr. **Bulyovszky József**, **Grócz Béla**, **Hegyési Márton**, **Szmazsenka Ernő**, dr. **Tóth Szabó Pál**.

Végül elhatározta a közgyűlés még főleg **Bunyitay Vincze** apát-kanonok buzgó sürgetésére, hogy a **Berettyó-Ujfalu** mellett álló u. n. csonkatorony, azaz az egykori Herpályi prépostság kéltornyú román stílusban épült egyháza megmaradt egyik tornyának megtámasztása illetőleg biztosító helyreállítása dolgában fölír a Műemlékek Országos Bizottságának, nehogy a torony összedőlven történelmünk egy emlékkel ismét szegényebb legyen. E hazafias szent kötelesség teljesítésének érzetében osztozott fel a közgyűlés.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

harczolt, szenvedett és vesztett legtöbbet e mozgalomban s azért méltán mondhatjuk, hogy ő állott annak az élén itt Biharmegyében.

Artándy Kelemen 1552. vége felémár megnyitotta házáat és várát párthivei s Ferdinánd ellenségei előtt. I. Ferdinánd gyulai tisztviselője, Vass László udvarbíró 1553. január 4-én már tudatja Castaldoval, hogy Artándy Kelemen részese az I. Ferdinánd ellen szőtt összeesküvésnek¹ sőt Biharmegye ideiglenes főispánja és a váradi vár királyi kapitánya Varkucs Tamás jan. 23-án azt is tudatta a királynál, hogy egyik kémje Artándy Kelemen Temesvárott Kaszim basánál látta² Ennél fogva I. Ferdinánd király febr. 7-én kiadta a parancsokat Artándy Kelemen elfogatására.³ Csak hogy azt nem oly könnyű volt végrehajtani. Mire e parancsokat Nagyváradra érkezett, a János Zsigmond-pártiak már összegyűlekeztek s táborba szállottak Nagykereki vára mellett s Varkucsnak nem volt elég hada, hogy ellenük fölléphessen. Márczius végétől július végéig tehát 4 teljes hónap keresztül Nagykereki volt a János-Zsigmond-pártiak táborozó-helye s csak ez egy is mutatja, hogy senki ez ügyért nagyobb áldozatot nem hozott, mint az utolsó Artándy.

¹ Történelmi Tár. 1892. 663.

² U. o. 667.

³ Történelmi Tár 1892. 669.

(Vége köv.)

A Kath. Legényegylet kirándulása.

Hatalmas zápor kerekedett vasárnap d. u. a város területén, melynek egyes foszlányai a Fácános felé is eljutottak, de az ott mulatozók jó kedvét látva, tovább csuszott a felhő, csak vizit kártya képpen hagyott egy két csöp-pet a földön, ami azonban pár perc alatt felszáradt.

A megjelentek számát némileg ugyan csökkentette a borongós idő, de azért a nő-sor tanúsága szerint is hatalmas közönsége volt a kirándulásnak.

Fél két órakor indult az ifjuság az egylet helyiségéből selyem nemzeti színű zászlója alatt a Fácánosba s már az uton is sok család csatlakozott hozzájuk, de alig, hogy az erdőben megérkeztek a kiválasztott tisztásra, alig hogy fenn lengett a zászló a tér közepén álló százados tölgyön, megélenkült a bársony puha gyepe s keringő párokkal telt meg a tér.

Nem is szünetelt sem a cigány sem a táncz többé, csakis addig, míg egy-egy ügyes szavaltat tartott. **Papp Ferencz**, **Kendrella János**, ifj. **Barza József**, **Kauczill Lipót** adtak elő harsogó derűtséget kelteve egy-egy monológot. Ilyenkor kört képezték a társaság a szavalló körül s az újra felzendülő zenére rebentek szét.

Este felé nagy öröm támadt a társaságban, mi csakhamar viharzó éjjenekben tört ki.

Vinkler József cz. püspök nagyprépost és **Grócz Béla** prépost-kanonok érkeztek a vigadózó társaságba, hol egy óráig el időztek s meghallgatták **Kendrella** ügyesen előadott monológját, szeretettel nézegették a fáradhatlan tánczosokat s elbeszélgettek a megjelent családokkal. Távozásuknál megújult a szívből fakadt lelkes ováció.

Alkonyatkor, hatalmas négyszögben meggyúltak a lámpionok s a földbevert fáklyák fényénél megkezdődött a vacsora, mit egy kedélyes szalonna sütés nyitott meg. Vacsora után még egy nő választ és egy csárdást tánczoltak végig, aztán sorakozott a társaság s fáklyák és lámpionok világítása mellett indultak vissza.

A kirándulás sikerének oroszlan része a **Morvay Villibald** fáradhatlan tevékenységének eredménye, ki mellett **Fröchlöh János** urnak tartozik hálával az egylet páratlan előzékenysége és szíveségéért.

Ez uton is kívánja azonban az egylet le-róni halálját bájos háziasszonya **Morvay Villibaldné** iránt, ki az ő kedves modorával, fáradhatlan figyelmességével kötelezte le az egyletet és a megjelenteket.

Fél tizkor felemelte a zászló tartó a nemzeti zászlót, az igazgató jelt adott az indulásra s a Kossuth-nóta lelkes melodiája mellett megindult a hatalmas lámpionos menet.

Lassankint kialudt a fény az erdőben, elhangzott az ének s a mulatság bevégeződött, mint egy kedves álom.

Az egylet még több ilyen kirándulást is fog rendezni a nyár folyamán.

A jelen volt hölgyek közül a következőket sikerült följegyezni:

Asszonyok: Bereczky Gézáné, Barza Józsefné, Fazekas Józsefné, Gózsá Mihályné, Jakab N.-né, öz. Kovács Miklósné, Krén Alajosné, Koszta Ferenczné, öz. Kauczill Istvánné, Morvay Villibaldné, Meskó Simonné, öz. Nemes Lajosné, Popovics Gusztáné, Proszner Imréné, Pozsonyi Ferenczné, Rácz Lajosné, Rádler Jánosné, Bezegi Józsefné, Sikli Józsefné, Székely Istvánné, Szabó Jánosné, Szabó Lajosné, Sándor Imréné, Tóth Sándorné, Tóth Dánielné, Veisz Andriskáné.

Leányok: Barza Mariska, Borbély Teréz, Fazekas Katicza, Gózsá Mariska, Kauczill Mariska, Kudar Rózsika, Kauczill Emma, Kulicz Ilona, Kovács Margit, Jakab Etelka, Meskó Anna, Nagy Mariska, Nemes Ilonka, Pozsonyi Annuska, Popovics Etelka, Papp Erzsike Pinczér Róza, Rácz Mariska, Rezegi Etelka, Rádler Mariska, Rádler Hermin, Sándor Gizella, Szikora Etelka, Szentpéteri Erzsike, Szabó Rózsika, Tóth Karolin, Tóth Rózsika, Tóth Mariska, Tóth Erzsike, Takács Terka, Ujfalusi Vilma, Virág Erzsike, Várszegi Rózsika (Szolnok), Virág Juliska, Virág Mariska.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Június 12. A Kath. Kör választmányi ülése d. u. 6 órakor.
Június 12. Keresk. érettek juniálisa a Püspök-Fürdőben.
Június 13. Városi közgyűlés.
Június 15. Katholikus kör juniálisa a Püspök-fürdőben.

* **Urnapi Ujváros.** A nagyváradi-ujvárosi plebánián a hívek impozáns részvétele mellett tartották meg vasárnap az urnapi körmenetet. Reggel nyolcz órakor már szinig tele volt ájtatoskodókkal a Szent László-templom, amelyben **Vinkler József**, cz. püspök, nagyprépost ünnepélyes szent misét tartott, utána pedig **Csicsay Alajos**, papnöveldéi igazgató lendületes szent beszédben fejtegette az Oltáriszentség nagy csudáját. A predikáció végeztével megindult a diszes körmenet a négy sátorhoz. A körmeneten ujvárosi polgárok vitték a baldachint s a fáklyákat, az Immaculata-intézet növendékei rózsákat hincseltek a szentséget vivő püspök elé és kiegészítették a menetet a katonai diszörség, mely az egyes sátoroknál sortűzet adott és a katonai zenekar. Fél tizenegy órakor visszatért a körmenet a templomba, ahol Te Deum zárta be a szép szertartást.

* **Személyi hír.** Dr. **Schack Béla** főigazgató, a nagyváradi kereskedelmi iskolai érettségi vizsgálatok miniszteri biztosa Nagyváradra érkezett.

* **A nyugdíj-bizottság ülése.** Nagyváradi város nyugdíj-bizottsága tegnap délután ülést tartott, melyen több nyugdíjas ügyét intézték el. A többek között az elhunyt **Serényi Gusztáv** özvegyének **kilencszáz** korona évi nyugdíjat állapítottak meg. Nyugalmaszták **Kohn Herman** vámkezelőt. A nyugdíj-jogosultak névsorába **Lőrinczy Gyula** rendőrbiztost folytatólag, újjólag pedig **Kemény L. Ignác** rendőrbiztost vették fel. Több tárgy nem lévén, az ülés véget ért.

* **Tűz- és közbiztonsági vizsgálatok.** Hetek óta folynak Nagyváradon a tűz- és közbiztonsági vizsgálatok. Ujvárosban már befejezték s a többi városrészekben pedig még a hét folyamán érnek véget. Ahol hiányok voltak, a tulajdonosok rendőri felszólítást kapnak, a hiányok sürgős pótlása végett.

* **Képesítések a postán.** A m. kir. posta és távirat igazgatóság **Voliszky Gabriellát** és **Szalavész Ilonát** posta és távirat kiadónökké képesítette.

* **Barnumék balesete.** Budveiszből táviratozzák, hogy Barnum cirkusza odaérkezett. A város közelében szerencsétlenség érte **Morris Jakabot**, Barnum főpénztárosát. Leesett a vonatról s halálosan megsebesült. Kórházba szállították.

* **Tűzoltó-kongresszus.** Budapest önkéntes tűzoltó egyesülete tizedik kongresszusát július hó 29-től, augusztus 18-ig tartja meg, melyen Nagyváradról is többen vesznek részt. Ez idő alatt tűzoltó képző tanfolyamok is lesznek.

* **Értekezlet a vármegyén.** Dr. *Beöthy* László főispán elnöke alatt f. hó 13-án délelőtt a vármegye székházának nagytermében értekezlet lesz, a tiszviselők fizetésemelése tárgyában.

* **Leégett falu.** *Kopány*, Bihar megye egyik szomszédos községe leégett. Szatmár vármegye alispáni hivatala most megkereste az alispáni hivatalt, hogy a tűzkárosultaknak gyűjtést indítson.

* **Új fogalmazói állás a városnál.** *Gerő* Armin rendőrfőkapitány előterjesztést tett a városi tanácshoz, hogy a *Sarkadi* József elmozdítása folytán megüresedett rendőrbiztosi állást alakítsák át, sokkal nagyobb kvalifikációt követelő fogalmazói állásra. Ha a tanács e mindenestre megszívlelendő előterjesztést pártolni fogja, a közgyűlés előterjesztést tesz a miniszteriumhoz a szabályrendelet módosítása végett. Helyeseljük a főkapitány e tervét, mert rendőrbiztosi vagy fogalmazói állás fizetése között semmiféle különbség nincs s ezáltal mégis észlelhető lesz a rendőrségi közegek kvalifikációja. Csak czimkérdésről van szó, melyből a hasznát a rendőrség és a város közönsége fogja húzni.

* **A kártyák reformálása.** A »Temps« irja, hogy a francia képviselőház kérvényi bizottsága legközelebb egy tanító kérvényével fog foglalkozni, a ki azt ajánlja a törvényhozásnak, hogy reformálja a kártyákat, minthogy még sem járja, hogy republikánus országban kártyajáték közben minduntalan királyi és eféle nem köztársasági hangzású nevet kelljen említeni. A bizottság, hir szerint, komolyan meg fogja a dolgot vitatni.

* **A városok vásárdija.** Egy 1858-ik évi császári parancs értelmében a községektől és városoktól 31 frt 50 kr. vásárvámot szedtek. Az 1875. évi 40-ik t.-cz. ezt a parancsot törvényerőre emelte, de azóta a fizetés kiment a divatból. A kereskedelmi és belügyminiszterek most egyetértőleg egy rendeletet ndtak ki, melyben ismét kötelezik a városokat és a községeket ezen vásárdijak lefizetésére.

* **Hogyan térítene az angol misszionáriusok?** *Ranavalo*, Madagaszkár fekete királynője — akit a francia kormány félig-meddig internálva tart egy párisi huszadrangu szállóban — mint a párisi lapok írják, voltaképp keresztény vallású. Még pedig protestáns. A »Gaulois« című francia ujság most megírja igazi okát annak, hogy miért lett *Ranavalo* protestáns. Két kormány, a francia és az angol versengett azért, hogy a fekete királynőt magához térítse. A madagaszkári francia kormányzó elment *Ranavalo* királynő legkedvesebb miniszteréhez, *Rainimaravohoz* és arra kérte, járjon közbe, hogy *Ranavalo* a katolikus hitre térjen át. A fiúkus fekete miniszter harmincezer frank jutalmat kért ezért a közbejárásért. A francia kormányzó jelenlést tett Párisba a kormánynak, amely hosszú hivatalos tárgyalás után megküldte a harmincezer frankot. A fekete miniszternek azonban csak nyugtató ellenében akarták kiadni a pénzt. A miniszter erre nem volt hajlandó, hanem időt kért a meggondolásra. Meg is kapta. Nyomban elment az angol misszionáriushoz és így szólt hozzá:

— A francia kormány harmincezer frankot akar adni azért, hogy *Ranavalo* királynő a római katolikus vallásra térjen át.

A misszionárius angol flegmával felelt:

— Mi negyvenezer frankot adunk, ha a királynő protestáns lesz.

— Hol a pénz? — kérdezte a fekete miniszter.

Az angol misszionárius minden hivatalos teketória nélkül chekkel irt a pénzről, melyet egy tananarivai bankban fel is vett *Rainimaravo* miniszter. Így lett *Ranavalo* királynő protestáns.

* **A kitelepített cigányok.** Vasárnap délután a velencei rendőrlaktanyában a közbirtokosok közgyűlést tartottak. Mintegy 35—40 tag volt jelen *Tokai* Mihály elnöke mellett, Jegyző: *Domokos* Károly. A gyűlésen megjelent a rendőrség részéről *Gerő* Armin főkapitány és *Mendelényi* Béla fogalmazó. Gyűlés megnyitása után *Gerő* főkapitány hosszabb beszédben ismertette a velencei cigánytelepek helyzetét. Jelesül, hogy kulyibáikban 50—60 éve laknak, 35 család idevaló, de a többi is 20—25 év óta itt él és lakik. Méltányos lenne, ha a közbirtokosok ezekkel a szerencsétlen emberekkel szemben a türelmi álláspontra helyezkednének s legalább módot nyújtanának nekik arra, hogy eddigi helyükön megmaradhassanak. Többen szót emeltek az indítvány ellen, noha *Bernát* József, a *Rendes*-féle téglagyár felügyelője kézpénz biztosítékkal jóállást ajánlott a cigányokért. *Mendelényi* Béla felszólalásában felvilágosította a közbirtokosokat arról, hogy a cigányok irásbeli kötelezést adtak arról, hogy fizetni fognak és akarnak is. A főkapitány végeztül az érdekeltek szívére apellált és érvekben gazdag beszédével megértette a közgyűléssel azt, hogy a humanitás szerint járnak el, ha türelemmel várnak még s nem a rideg jog szerint lépnek fel a nyomorult cigányokkal szemben. A nagy hatást keltett beszéd után a közgyűlés kimondta, hogy kebeléből bizottságot küld ki, amely bizottság méltányos bért szabjon, s ám, ha fizetnek a cigányok, maradhatnak. Többen az ellenzékiek is köszönetet mondtak a főkapitánynak. Erre a nyugalom kölcsönösen helyreállott.

* **Az automobil terjedése.** A kereskedelmi miniszter megengedte, hogy az alföldi első gazdasági vasut igazgatósága a *kovácsháza-csabai* vonalon a személyforgalmat motoros kocsikkal bonyolítsa le. Az automobil kocsik július elején helyeztetnek forgalomba. A forgalom biztonsága érdekében szükséges rendszabályokat, valamint a megengedhető legnagyobb menetsebességet az új jármű kipróbálása alkalmával fogják megállapítani.

* **Csőd.** A nagyvárad kir. törvényszék *Weinberger* Samu berettyó-ujfalui kereskedő, ugyanottani lakos, bárhol található ingó és — Horvát-Szlavonországok kivételével — magyar állam területén levő ingatlan javaira csődöt rendelt el. Csődbiztosul *Kepes* L. Miklós kir. törvényszéki bíró, tömeggondnokul dr. *Blantz* Manó, helyettesül pedig *Krausz* Samu b.-ujfalui ügyvédek neveztettek ki. A követelések 1901. évi július hó 30-ig jelentendők be.

* **Lezuhant a háztetőről.** *Vajna* Dezső 17 éves bádigos inas, ki *Vlád* Agostonnál működött, tegnap délben fél 12 órakor az *Uri*-utcán épülő új ház tetőzetéről lezuhant a pinczébe. A szerencsétlen fiu súlyos zúzódásokat szenvedett s eszméletlen állapotban szállították be a biharmegyei kórházba. Sérüléseit az orvosok életveszélyesnek tartják. A rendőrség megindította a vizsgálatot.

* **Öngyilkosság.** *Dank* Rozália baresti lakos f. hó 7-én gyufaoldatot ivott és jelenleg óriási kínok között haldoklik. Az öngyilkosságot, mint levelezőnk írja, — azért követte el, mert ezelőtt két héttel édesanyja meghalt. Azóta folyton buskomor volt s 7-én végrehajtotta szomorú tettét.

* **Sajtópör-rekord.** »Szabadság, egyenlőség, testvériség« a czime a magyarországi újjászervezett szociáldemokrata-párt politikai havi lapjának, melyet *Debreczenben* adnak ki. Ennek a lapnak június 1-én megjelent számában a szerkesztőség elmondja, hogy *Simonfy* debreczeni kir. ügyész *Simonfy* ottani polgármester fia, a lapnak eddigi öt számában 16 inkriminált cikket talált és ugyanannyi sajtópört indított a szerkesztőség egyes tagjai ellen.

* **Megszökött tanonc.** *Tuba* Lajos 15 éves kovács tanuló komádiból, a gazdájától megszökött. A szolgabírói jelentés folytán az alispáni hivatal elrendelte köröztesét.

* **Menetrend-konferencia Budapesten.** Az európai vasutak és egyéb közlekedési vállalatok téli menetrend-értekezlete június 12-én és 13-án lesz Budapesten. Az e hónap 12-én délelőtt 10 órakor tartandó általános értekezleten *Ludwig* Gyula, az államvasutak elnöke fog elnökölni. Az értekezletre a közlekedési vállalatoknak 250-nél több képviselője jelentkezett. Az értekezlet befejezése után, június 14-én kirándulás lesz *Siófokra* és *Balatonfüredre*.

* **Magyar név.** *Babanics* Lajos m. kir. őrmester, nagyvárad lakos, vezetéknevét belügyminiszteri engedéllyel »Balkányi«-ra változtatta.

* **Festő és orvos.** Párisi művészkörökben nagyon mulatnak a következő eseten, melynek szereplői egy híres festő és egy nem kevésbé híres orvos, a francia orvosi akadémia tagja. A festőnek egy igen értékes és kedvencz kutyája volt, mely egy napon beteg lett. A festő nem habozott és az említett akadémikust hívatta, aki ugyancsak meg volt lepve, mikor a »paczienshez« vezették. Mindazonáltal jó képet vágott a dologhoz, megvizsgálta az állatot és orvosságot irt neki. Az értékes állat meggyógyult. Amikor a festő a sikerült gyógyulás után találkozott az orvossal, azt kérdezte tőle, hogy mivel tartozik. Az orvos kitérő választ adott, de amikor a festő mégis csak nógatta, hogy mondja meg, mi jár a gyógykezelésért, így szólott:

— No jó, hát tegyen ön is nekem egy kis szívesseget. A montmorencyi villám elé szép új vaskerítést csináltattam, legyen szíves azt befesteni.

* **Halálozások.** Részvételt vettük a következő gászjelentéseket:

Alulírottak mély fájdalommal tudják a legjobb férj, atya, gyermek, testvér, sógor és rokonnak *Vihnalek* Józsefnek folyó hó 9-én d. u. 5 órakor élte 32-ik, boldog házassága 10-ik évében hosszas szenvedés és a halotti szentségek ájtatos felvétele után történt csendes elhunytát. A megboldogult halotti földi maradványai e hó 11-én d. u. 4 órakor fog *Alsó-Kis-Teleki-utca* 469. sz. alatti lakásnál a róm. kath. egyház szertartása szerint beszenteltetni a várad-olaszi-i sirkertben örök nyugalomra tétetni. Mely végtisztességtételre az elhunyt rokonai, barátai és ismerősei tisztelettel meghívotnak. Nagyvárad, 1901. június 10-én. Az örök világosság fényeskedjék neki! — Özv. *Popp* Alajosné szül. *Kauzler* Olga ugy maga, mint gyermekei: *Irma* férjével *Szilvassy* Istvánnal, *Sándor*, *Stefánia* és *Róza*, ugy az elhunyt testvérei: *Bornhauser* Antalné szül. *Popp* Róza és *Popp* Ferencz nejjével szül. *Szénássy* Amáliával fájdalmas szívvel tudják a legjobb férj, atya, testvér, sógor és rokon *Popp* Alajosnak folyó hó 9-én délben 12 órakor élte 61-ik, boldog házassága 27-ik évében hosszas szenvedés és a halotti szentségek ájtatos felvétele után történt csendes elhunytát. A megboldogult halotti földi maradványai folyó hó 11-én d. u. 4 órakor fog *Lakatos-utca* 208-ik szám alatt levő lakásnál a róm. kath. egyház szertartása szerint beszenteltetni s a várad-olaszi-i sirkertben örök nyugalomra tétetni. Az engesztelő szent mise-áldozat pedig folyó hó 11-én d. e. 10 órakor fog a várad-olaszi-i róm. kath. plebániatemplomban az egek Urának bemutatni. Mely végtisztességtételre az elhunyt rokonai, barátai és ismerősei tisztelettel meghívotnak. Nagyvárad, 1901. június hó 9-én. Az örök világosság fényeskedjék neki! — A *Baróthy* család mély fájdalommal jelenti szeretett nagynénjüknek özv. *Tamaska* Józsefné, szül. *Baróthy* Annának f. hó 9-én életének 96-ik évében a halotti szentségek felvétele után végelgyengülés következtében történt elhunytát. A megboldogultnak hült teteme f. hó 10-én d. u. 4 órakor fog az *Uri-utca* 434. sz. a házból a róm. kath. anyaszentegyház szertartása szerint a várad-olaszi-i közsirkertben levő családi sírboltban örök nyugalomra elhelyeztetni. Nagyvárad, 1001. június hó 9-én. Béke porairal!

* **Hogy uszik a részeg ember?** Ezt a problémát akarta egy atyafi megoldani tegnap délután. Még a vasárnapi borközi helyzet utóhangulatában elmerengve, leballagott a Nagypiaczterén a kavicsbordó szekerek nyomán a Körözs felé s mivel a szekerek behajtottak a vízbe, utánuk sétált ő is. Hanem a Körözs feneke egyelőre még nincs aszfaltozva, az atyafi pedig sima talajon sem állt valami biztosan, bizony befordult hát ő kelme a hullámokba. Hideg volt a víz, a fej pedig borgőztől meleg, így bajos uszni. Tapasztalta ezt hűsünk is és a mint felbukkant a vízből, torkaszakadtából segítségért kezdett ordítani. A közönség erre figyelmes lett rá, egyikük begázolt érte s kivezette a kétszeresen elázott atyafit, a ki valószínűleg soha sem ivott annyi vizet, mint tegnap.

* **Rendőri hírek. Letartóztatott tolvaj.** Balus Bélát, kit már régóta köröztek apróbb lopásokért, tegnap a rendőrség letartóztatta. — **Verekedések** Pontos János berkocsis és Puskás Lajos vasárnap a kispiacon minden komoly ok nélkül összeverekedtek. Mindkettőt véresen szállították be a rendőrséghez. Ugyancsak tegnapelőtt délután Szabó Miklós napszámos ember ellopta a Pupa János kapáját. Pupa ezt meg akarta torolni és neki ment Szabónak és véresre verték egymást. Szintén a rendőrségnél ülnek.

IRODALOM.

A Szent Imre-egylet almanachja.

A Szent Imre Önképző-Egylet tisztelettel kéri folyó évi (1900—1901). almanachjára kibocsátott előfizetési felhívások, illetőleg gyűjtő-ívek mielőbb való szives beküldését, hogy a nyomtatandó példányszám tekintetében tájékozást szerezhessen; az előfizetési pénzeket akár utólag is lehet beküldeni vagy pedig utánvéttel kiegyenlíteni.

EGYESÜLETEK.

A sakkör versenye. A »Nagyvárad Sakk-Kör« igazgató-tanácsa vasárnap d. e. a »Royal« kávéház külön termében gyűlést tartott. Jelen voltak: dr. **Hoványi** Gyula elnökle alatt dr. **Adorján** Emil, dr. **Böhm** Jenő, **Farkas** Izidor, **Gesztesi** Ödön, **Hoffman** Henrik, **Huzella** Gyula és **Madaras** Elek igazgató-tanácsi tagok és **Hegyesi** Pál titkár.

Az igazgató-tanács új tagokul fölvette dr. **Flopu** György kir. ítélőtáblai bírót és **Buda-házy** Kálmán városi számvevőt.

Az ülés főtárgya az őszi nagy verseny volt, melyet november esetleg december hóban fog a sakk-kör rendezni. A gyűlés elhatározta, hogy a jury elnökül dr. **Beöthy** László főispánt, tagjaiul pedig **Wertheimstein** Alfrédet és **Huzella** Gyulát kéri fel, magának a versenynek vezetésével pedig **Huzella** Gyula alelnököt, dr. **Adorján** Emil főtitkárt és **Hegyesi** Pál titkárt bizta meg.

Igazságszolgáltatás.

Takács Zoltán bandája.

— Főtárgyalás. —

A valaha híres utcái demagók és később elzúllott fiatal fiskális, dr. **Takács** Zoltán, ki a Berecz-féle sikkasztás egyik tettese volt, nemrég újra a börtönbe jutott. Szabadulása után ugyanis egy, az egész országra kiterjedt pénzhamisító bandát szervezett, de kitűdött a bűn s őt is, a társait is elfogták. A gonosz embernek nem közönséges volt ez a vállalkozása, aminthogy egész életében sohasem foglalkozott közönséges dolgokkal. Takács Zoltán

már egyetemi hallgató korában nagy szerepet játszott, országosan ismert nevet szerzett magának. Ugy indult meg a pályáján, hogy nagy férfi lesz belőle s ha gyöngye erkölce utját vágta is ennek, legalább nagystíliu gazember lett.

Három éve, hogy Takács kiszabadult a fogságból s bár ügyvédi irodát nem nyithatott, gavallérosan élt, mint mindig. Gyakran lehetett látni az éjjeli mulatóhelyeken hölgyek társaságában, a kik közt két marékkal szórta a pénzt. Elegánsan ruházkodott, az ujjai gyémánt gyűrűkkel volt teli s persze szemet szurt, hogy honnan telik mindez. A múlt évben aztán az a gyanu támadt, hogy a zúllott ember egy pénzhamisító szövetkezetnek a feje. Egy lap meg is irta a dolgot, a mire azzal felelt a vakmerő gonosztevő, hogy az illető lapot — sajtópörbe fogja. De nem ha znált ez a szemtelen me-részsége sem: csakhamar leleplezték.

Kiderült ekkor, hogy Takács a bandáját ugyszólván az egész országban szervezte s egyrészt ismert pénzhamisítókkal, másrészt vagyonos emberekkel állt össze, a kik pénzt adtak a vállalkozáshoz. Gazdag vidéki földbirtokosokkal, földes gazdákkal és börtönviselt alakokkal kötött szövetséget, hogy hamis százasokat fabrikáljon. És mikor a legszebben folyt már a jövedelmező mesterség, egy csekélyke botlás a nyakát szegte Takácsnak. A hamis bankókat egy régi ismerőse, **Mandl** József budapesti vendéglős közvetítésével próbálta forgalomba hozni s ez árulta el a rendőrségen.

Harmincznég bűntársával került így Takács Zoltán a vádlottak padjára s a monstre-bünpör tárgyalásába tegnap fogott bele a törvényszék.

A tárgyalás, tekintettel a vádlottak és a tanuk nagy számára, az alkotmány-utcai törvényszék nagy esküdtészi termében folyik s több napon át fog tartani. Az ítélőtáncnak **Lenk** táblai bíró az elnöke, ki a nagy bünpör szövevényes szállait a hatalmas anyag teljes ismeretével, gyorsan és ritka biztonsággal bontogatja. A terem persze zsufozásig tele van hallgatósággal s az érdeklődés főképp a pör hirhedt fővádlottja, Takács Zoltán felé fordul.

A monstre-tárgyaláson, mely öt-hat napon át fog tartani, **Lenk** Gyula kir. táblai bíró elnököl, szavazók: dr. **Kürthy** István és dr. **Adám** Árpád bírák. A közvédat dr. **Eller** Dezső kir. alügyész képviseli s a védők padján egész sor ügyvéd ül, köztük **Eötvös** Károly, dr. **Vaisz** Sándor, dr. **Visontai** Soma, dr. **Károly** József, dr. **Schäffer** József, dr. **Fapp** Zoltán, dr. **Bródy** Ernő, dr. **Balog** Imre, dr. **Weisz** Ödön, dr. **Keszits** Antal, dr. **Benkő** Géza, dr. **Admeto** Géza, dr. **Nemes** Bertalan, dr. **Hellebranth** János stb.

Három hosszú padon foglalnak helyet a vádlottak, kik közül elsőnek dr. Takács Zoltán lépett a terembe. Mikor az elnök nevében szólítja, szó nélkül meghajtja magát, egyet igazít a szeméivegén s leül a védője, dr. **Vaisz** Sándor elé. Aztán szétnéz a teremben, mintha ismerős után kutatna. Miután a többi vádlottak jelenlétét is konstatálták, Lenk elnök röviden ismerteti a bünpör terjedelmes anyagát.

Dr. Takács Zoltán, az első vádlott halk hangon mondja, hogy 1866-ban született, diplomás ügyvéd és három évi börtönt szenvedett sikkasztásért. Utána a többi 33 vádlott dik-tálja be a nacionálját. Erdekes adatok kerülnek itt elő. Van a vádlottak közt egy **H. Szabó** János nevű, a ki jogvégzett ember s 60.000 frt vagyont vall be.

— Mennyi a maga vagyona? kérdi később az elnök özv. **Kordánétól**.

— 50.000 forint, feleli az idősebb, parasz-tosan öltözött mezőturi asszony.

Stuhl Fülöp vádlott a vagyonát illetőleg félvállról mondja:

— Van vagy 120.000 forintom.

Es a vádlottak legtöbbjének van háza, valami földcsékeje, vagy legalább némi kis pénze. A vádirat fölolvásása után csak dr. Takács maradt a teremben. Hívásra a bíróság elé áll.

— Ha gyöngének érzi magát — szól hozzá az elnök — széket adatok önnök.

Takács: Könyörgöm. (Leül).

— Jó, ön kórházban volt. Mondja el most, hány éves korában került Budapestre?

— 14 éves koromban.

— Iskoláit végezve, mihez fogott ön?
— Joggyakornok voltam ennél a törvény-széknél.

— Aztán?
— Aljegyző Nyitrán.

— Mi nevezetesebb dolog történt itt?
Egy hirlapi cikk hatása alatt rálöttem egy tisztviselőre, a riért azután áthelyeztek Zilahra.

Utóbb megnősültem, de elváltam.

— Mit tett ezután?

— Külföldi utra mentem.

— Hova? Nemde *Monacoba* is?

— Igen, oda játszani mentem s nyertem is.

— Mikor tett ügyvédi vizsgát s nyitott irodát Budapesten?

— 1895-ben.

— Mi történt önnel nemsokára ezután?

Takács haboz, szegyenkezik s lesüti a szemeit.

— Mondja meg, tudunk kell!

— ... Elítéltek a Berecz-sikkasztásban való részességért 3 évre.

— Mikor szabadult ki?

— 1898. januárjának végén.

— Nézett ekkor állás után?

— Mindenfelé, de hasztalan.

— Például?

— Voltam Bécsben s elmentem az osztrák-magyar bankba, dr. **Kautz** kormányzóhoz, a ki professzorom volt.

Kautz azt mondta, hogy ott igen szigorú elvek uralkodnak s így nem alkalmazhat.

— On Baracsáról, a hova költözött, gyakran bejárt a fővárosba?

— Gyakran.

— Mikor beszélt először a pénzhamisítás-ról Csapóval?

— 1899. tavaszán.

— Ki az a Csapó? Hol ismerkedett meg vele?

— Balassa-Gyarmaton, a fogház kórházában.

— Beszölt ott vele pénzhamisításról?

— Nem.

— Hol kereste ő fel magát?

— Baracsán.

— Miért látogatta meg ez az ember?

— Ő annak idején Bereczzel is együtt volt becsukva s adatokat ígért, a melyekkel tisztázhatnám magamat a Berecz-sikkasztás alól. Ekkortájt én pörújítást kértem volt s így érdekelt a dolog.

— Es hová lyukadtak ki?

— Csapó a pénzhamisításról kezdett beszélni. Pedzette, tapogatózott, hogy belemen-nék-e ily vállalkozásba. En azt feleltem: semmi szín alatt.

— Hát később?

— Később leutaztam Oravetzhez.

— No, ott még nem tartunk. Mit szolt önnek Csapó?

— Hogy le kell utaznunk az alföldre. De a cél ekkor még csak »becsapás« volt, a mint ez divatos volt akkor. Azután szóba hozta a szövetséget. Egy ideges, beteges pillanatomban, a mikor el voltam keseredve a miatt, hogy a »doktor« czim használatáért 100 frira ítélték, belementem a dologba. Csapó ép nálam volt, mikor az ítéletet kézbesítették s én dühömben odaszóltam: »Jó, megyek magával.«

Takács ezután elmondja, mint utazott le azonnal az Oravetz János tanyájára. A gyalui őrháznál szállt le s Oravetz már várta a saját kocsijával.

A tárgyalás tart.

TANUGY.

Engedélyezett tankönyv. Mint illetékes helyről értesülünk, a vallás- és közoktatási miniszterium f. é. 1790 sz. rendeletével a **Sipos** Orbán és **Gramma** Döme által a biharmegyei népiskolák III. osztálya számára irt népiskolai földrajzot engedélyezte. A kiadó (Franklin Társulat) szívesen küld a könyvből tiszteletpéldányt azoknak, kik eziránt a kiadó hivatalt levelezőlapon megkeresik. A könyv ára 60 fillér, miben a csatolt két térkép ára is beletartik.

Vizsgák a polgári fiúiskolában.

A helybeli községi polgári fiúiskolában az évről-évre tartott vizsgálatok a következő sorrendben fog-
nak megtartatni:

Junius 17-én d. e. 9 órakor énekvizsgálat.
Junius 17-én d. u. 3-6-ig torna-verseny.
Junius 18-án d. e. 8-12-ig I. A. osztály
» » d. u. 1/3-6-ig I. B. »
» 19-én d. e. 8-12-ig II. A. »
» » d. u. 1/3-6-ig II. B. »
» 20-án d. e. 8-12-ig III. A. »
» » d. u. 1/3-6-ig III. B. »
» 21-én d. e. 8-12-ig IV. osztály.

Ezen vizsgálatokra az iskolások t. tagjait, a t. szülőket és érdeklődő tanügybarátokat tisztelettel meghívja
az igazgatóság.

Tanítók mint fatenyésztők. A bi-harmegyei tankertületi kir. tanfelügyelő a következő felhívást bocsátotta közre:

Tankerületem tanítóihoz! A Magyar Földhivatalintézet a hazai gyümölcsstenyészést a községi faiskolák útján előmozdítani óhajtván, ez évben is jutalmakat tűzött ki oly tanítók jutalmazására, kik faiskolát kezelnek s a fatenyésztés terén szembetűnő sikert képesek felmutatni. — Az erre vonatkozó pályázati hirdetmény a Néptanítók Lapjában fog közzététetni.

A szóban levő jutalmak elnyerése iránti kérvények f. é. július hó 1-ig adandók be a tanfelügyelőséghez.

Felhívom a pályázni kívánókat, hogy kel-
lően felszerelt kérvényeiket a kifizető hatá-
ridőre okvetlenül terjesszék be, mivel a későn
beérkezett vagy hiányosan felszerelt kérvénye-
ket nem fogom figyelembe venni. Nagyvárad,
1901. június 8-án. *Sipos* orbán, kir. tanfel-
ügyelő.

Vizsgálatok az újvárosi róm. kath. fiú-iskolában. A nagyvárad-újvárosi róm. kath. elemi fiúiskolában az évről-évre tartott vizsgálatok a következő sorrendben tartatnak meg: Junius 13-án fél 9-kor a IV. osztályban, Junius 14-én fél 9-kor a III. osztályban, Junius 15-én 8 órakor az I. és ugyanezen napon 10 órakor a II. osztályban. E vizsgálatokra a szülők, gyá-
mok és tanügybarátok szívesen láttatnak. Az igazgatóság.

Értesítés. A községi elemi leányiskolák. IV. osztályainak évről-évre tartott vizsgálatok a következő sorrendben állapítottak meg: Junius 17-én Újvároson d. e. 8 óráig kezdődőleg, junius 18-án Olasziban d. u. 3 óráig kezdődőleg, január 20-án Váralján d. e. 8 óráig kezdődőleg, mely vizsgálatokra a t. szülőket és tanügybarátokat tisztelettel meghívom. Nagy-
várad, 1091. június 10. *Ficzek* Lajos vizsg. biz. elnök.

SZINHAZ.

HETI MŰSOR.

Kedd: Boszorkányvár.

Nagy asszonyok.

Kár volt *Márkus* Emiliának Nagyváradra jönnie.

Mig a színpadon láttuk s tapsoltunk mű-
vészetének, addig boldogan élveztük az ő nagy-
ságát; mikor távozik, csak az ittmaradók ki-
csiségét látjuk.

Csak azért jött, hogy erre megtanítson bennünket?

Hiszen tudtuk ezt eddig is, csak nem akartuk érezni. Most érezzük s hogy ide ju-
tottunk, »ezáltal csak annál nagyobb lett sze-
rencsétlenségünk«, volna kedvünk Raymond ur sóhaját a Bölcsőből leplagizálni.

Kár volt *Márkus* Emiliának Nagyváradra jönnie.

Mióta emlékszem, van egy színésznő, a
kit csak egy jelzővel hallottam emlegetni. A
nagyasszony, Jászai Mari.

Kereselek *Márkus* Emiliának is jelzőt; ke-
resek valakit, akihez hozzámérném s nem ta-
lállok. A mindenkitől dicsőített, magasztalt
Jászai Mari is elshun emlékezetemből s szét-
foszlik, ketté oszlik a *nagyasszony* szó is. El-
veszti azt a misztikus fenséget, mely így ösz-
szevonva benne rejlik. Különválnak a nagyság
és a nőiség, mind a kettő a maga tökéletes-
ségében ragyog s így száll babérkoszorúként a
P. *Márkus* Emilia aranyos szőke fejére.

A *nagyasszony* Jászai Mari; de nagy
asszony csak egy van: *Márkus* Emilia.

Tollunk nem igen szokott a bő dicsére-
tekhez s most kissé nehezen megy az új mes-
terség. Annál nehezebben, mert éppen elhi-
resztelt nagyságok körül volt alkalmunk keser-
veseket csalódni, nem is olyan messze, nem
is oly régen.

Csalódtunk P. *Márkus* Emiliában is.

Az eddigi példákön okulva, azt hittük, ő
sem fog a váradi színházban fényes sikert
aratni. Ez az, amiben csalódtunk. A siker pá-
ratlanul ragyogó.

A tegnapi Bölcső-előadás adja meg kul-
csát az egésznek. A mi vendégünk nem csak
elérhetlenül nagy, hanem épp oly tökéletes
asszony is.

Bajos volna eldönteni, mi volt több Lau-
rence-ában: az öntudatos, csodálatos művé-
szet-e, vagy az Istenadta, igéző örök nőiség?
Talán mind a kettő s ez tette alakítását töké-
letessé, elbűvölővé. Ezért tapsolt a közönség
valóságos tüzzel Brioux pointirozatlan felvoná-
sai végén is s látta valóságos elragadtatással
meghajolni azt a csodálatosan aranyos szőke
szoborfejet.

A nagyságban is megőrzött nőiség legfé-
nyesebb diadala volt ez. Az igazi báj, mely a
Bölcső hősnőjének megalkotásánál annak szer-
zője előtt lebeghetett s a melyet csak egy ma-
gyar színésznő valósított meg: P. *Márkus* Emi-
lia, a nagy asszony.

Majd a többiekét máskor emlíjük meg
bővebben. Elég volt a kellemetlen ellentét a szin-
padon: minek vigyük át a papirosra is? Kivé-
tel volt *Bognár* egész kis szerepében. *Szarvasi*
nagy szerepének legnagyobb részében (az első
és utolsó felvonásban); másodikban egyhangu,
és *Patak*y a második és harmadik felvonásban.
*Patak*ynak egyébiránt kár volt a parókával hó-
ditóképes megjelenése felől minden illuziót
szétrebenteni s a besietésnél Dési legjobb sze-
repét: Semerseyt utánozni.

Bizony legjobb színészeinket is eltörpülni
láttuk a nagy asszony mellett.

Hát érdemes volt P. *Márkus* Emiliának
ezért Nagyváradra jönnie, hogy erre minket
megtanítson?

Hanem ha még egyszer eljön, megint ott
leszek valamennyi este s tapsolok, a mig bi-
rok. Tanítsuk meg mi is őt valamire: hogy le-
het fényes sikert aratni fizetett el-que nél-
kül is.
Dr. K. A.

Boszorkányvár. Millőcker gazdag ze-
néjü operettje, a nemrég zajos sikerrel följü-
tott Boszorkányvár kerül ma előadásra az is-
mert szereplőkkel. A darabban Székely Irén,
Amon Margit, Nyáray, Pintér, Perényi játszó-
k a főszerepeket.

Carmen. A szezon utolsó hetének bizo-
nyára emlékezetes eseménye lesz Bizet szépséges
operájának *Carmen*nek színrehozása. Az operára

hetek óta lelkesen készül a színház egész éne-
kes gárdája élén Székely Irénnel, aki a cím-
szerepet énekl. A *Carmen* előreláthatóan
szombaton és a szezon utolsó estéjén, vasár-
nap kerül színre.

Medea Budapesten. Addig készülődtek
a híres *Medea*-előadásra Nagyváradon, míg
véglegesen elmaradt. A helyett most szerdán
Budapesten kerül színre a városligeti szinkör-
ben, cím szerepében a nagyváradi közönség
kedves ismerősével *Balázs* Olgával.

A becsületbíró. A Nemzeti Színház új
szezonját szeptember 1-én az eddigi szokások-
tól eltérően eredeti újdonság fogja megnyitni.
Színre kerül a megnyitás napján *Zivuska* Jenő
A becsületbíró című tragédiája, a mely két
évvel ezelőtt a M. Tud. Akadémián a Teleky-
díj nyertese v. lt. A darabról nap-nap után
folynak a próbák a Nemzeti Színház szin-
padán.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 233.

Nagyváradon, kedden, 1901. június 11-én

Boszorkányvár.

Operette.

HELYÁRAK: Nagypáholy 7 fr. földszinti és első
emeleti páholy 6 fr. Másodemeleti páholy 4 forint.
Zsölye 1 frt 50 kr. Kórszék 1 frt 20 kr. Támlászkék 1
frt. Erkélyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr.,
oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártzsekkék 30kr. Föld-
szinti állóhely 50 kr., diák és katonajegy 30 kr. Kar-
zati állóhely 20 kr. Egy színlap 10 kr.

Kezdeté fél 8 órakor, vége 10 órakor.

Jegyek előre válthatók d. e. 10-től 12 óráig, d. u.
3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás fél 7, vasár- és ünnep-
napokon este 6 órakor.

A holaapi előadásra jegyek előre válthatók d. u.
3 órától 5-ig a rendes nappali pénztárnál.

S P O R T.

Kerékpárosok versenye.

Vasárnap délután a Sport-téren szép
számu érdeklődő közönség jelenlétében folyt
le az országos kerékpárverseny.

A versenybizottság elnöke volt: Kunz
Gusztáv, versenybírók: Berkovits Miklós dr.,
Mezey Mihály, Stern Márton, Kalenda János.
Czélbíró: Fekete Sándor. Indító: Sichert Ede.
Versenytitkár: Fleischacker Hugó. Pénztár-
nok: Knauer Károly. Versenyintéző: Mezey
Mihály.

Megnyitó verseny. 2000 méter, 5 kör. El-
sőnek, másodiknak kis ezüst, harmadiknak
bronz érem. A versenyt három előfutam előzte
meg 1000 méterrel. Az elsőnél Bauer Sándor
(Budapest) lett első, Szilágyi Hugó (Budapest)
második. A másodiknál Petkovits Béla (Arad)
első, Püspöki Sándor (Budapest) második. A
harmadiknál Blaskovits Isván (Arad) első,
Lőrinczy Rezső (Nagyvárad) második. A döntő
futamban a hat közül elsőnek érkezett Bauer
Sándor, másodiknak Petkovits Béla, harmadik-
nak Szilágyi Hugó.

Vendégek versenye. 3000 méter, 7 és
fél kör. Elsőnek nagy ezüst érem és tisztelet-
díj; másodiknak kis ezüst, harmadiknak bronz
érem. A versenyt két előfutam előzte meg 3
körrel. Az elsőnél Prenner Károly (Budapest)
első, Schwarcz Sándor (Arad) második. A má-
sodiknál Papp Ferencz (Budapest) első, Katzer
Odön (Budapest) második. A döntő futamban
a négy közül elsőnek érkezett Papp Ferencz,
másodiknak Katzer Odön, harmadiknak Schwartz
Sándor.

Juniorok versenye. 2000 méter, 5 kör,
17 évnél fiatalabb ifjaknak. Első, másodiknak
kis ezüst érem, harmadiknak bronz érem. Első
lett Józsa József, második Hank János, har-
madik Weisz Sándor.

Hőverseny. 10,000 méter, 25 kör, Elsőnek aranyérem, másodiknak nagy ezüst, harmadiknak kis ezüst, negyediknek bronz érem, vezetési díj nagy ezüst érem. Indultak 11-en. Elsőnek 18 perc, 20 mperc alatt beérkezett Kater Odön (Budapest), másodiknak Greiner Frigyes (Budapest), harmadiknak Papp Ferencz (Budapest), negyediknek Bauer Sándor (Budapest), a vezetési díjat Papp Ferencz nyerte.

Seniorok versenye, 1000 méter, 2 és fél kör. Elsőnek, másodiknak kis ezüst, harmadiknak bronz érem. Első lett Brády Elemér (Zaránd) második Schönföld Sámuel (Nagyvárad).

Akadály-verseny. 2000 méter, 5 kör. Elsőnek nagy ezüst, másodiknak kis ezüst, harmadiknak bronz érem. Indultak nyolcan. Elsőnek jött be Herskovits Jenő (Budapest), harmadiknak Szilágyi Hugó (Budapest).

Térelőverseny. 3000 méter, 7 és fél kör. Elsőnek nagy ezüst, másodiknak kis ezüst, harmadiknak bronz érem. Hatan indultak, a kik közül Papp Ferencz (Budapest) 50 méter hátránnyal első lett, Szilágyi Hugó (Budapest) második, Petkovits Béla (Arad) harmadik.

Vigaszverseny. 1000 méter 2 és fél kör. Elsőnek, másodiknak kis ezüst érem, harmadiknak bronz érem. Ot pályázó közül első lett Roth Lajos (Arad), második Blaskovits István (Arad), harmadik Petkovits Béla (Arad).

Többülésű gépek versenye. 2000 méter 5 kör. Elsőnek nagy ezüst érem és tiszteletdíj. Pályáztak Papp Ferencz és Püspöki Sándor, Greiner Frigyes és Prenner Károly. Első lett 4 perc 59 mperc alatt Greiner—Prenner.

A versenynek 7 órakor lett vége, a mikor a díjakat nyomban kiosztották.

MULATSAG.

A katolikus kör juniálisa.

Régen volt olyan vig hangulat a Püspök-fürdőben, mint a milyen szombaton lesz, a mikor a katolikus kör tartja juniálisát. Nemcsak Nagyváradon, hanem az egész megyében nagy az érdeklődés a juniális iránt, napról napra érkeznek megkeresések a rendező bizottsághoz a meghívók dolgában, úgy, hogy a rendezőség kénytelen volt még utólag 200 meghívót nyomtatni. Ily nagy tömeg gyors expediálása mellett könnyen elveszhet egy-két meghívó; a ki tehát meghívót még nem kapott; de arra igényt tart, sziveskedjék ez iránt a rendező bizottság bármely tagjához fordulni.

A rendező bizottság tagjai:

Dr. Krüger Aladár elnök, Medvigy István al-elnök, Altnóder Béla háznagy: Középpessy Dezső pénztárnok, Molnár Kálmán ellenőr, Albrich Frigyes, Aliquander Odön, Bágya Odön, Beleznay Antal, Benák Sándor, Beöthy Miklós, Böszörményi Géza, Cserei Dezső, Cserei Géza, Cseresnyés Béla, Debreczy Géza, Erdelt Béla, Fehér Odön, Ficzek Jenő, Ficzek Emil, Frank Géza, ifj. Frankó Endre, Garay Géza, Giraud Árpád, Gyenge Béla, Heiszer Gyula, Hellmayer Béla, Illés István, dr. Imrik Gusztáv, Jaczkovics Gyula, Jancsovics Jenő, ifj. Jelinek Eerencz, Jelinek Géza, Jeszenszky Béla, Julier Károly, Kalmár Illés, Kolthay Kornél, Kószeghy László, Krüger Jenő, Lakatos József, Lukács Imre, Magyar László, Maróczy János, ifj. Márkus János, Mészáros Aladár, dr. Miskovszky Jenő, Medvigy Gábor, Medvigy Mihály, Moyzes Emil, Nábráczky Béla, Nagy Marczel, Ormay Lajos, Patzkó Antal, Persz Ferencz, Poynár Ernő, Sebő Mihály, Szemes Ferencz, Széles Károly, ifj. Szokoly Tamás, Szolcsányi Béla, Stachó Lajos, Tóth Béla, Táray Kálmán, Vermes Béla, Varga Ákos, Vidosits Gyula, Voszka István, dr. Votisky Antal, Vucskics László.

A táncz fél nyolckor kezdődik, hogy mikor végződik, arra senki sem gondol egyelőre. Éjfél után külön vonat szállítja a M. A. V. állomásra a vendégeket. Belépti jegy 2 korona.

A delegáció.

— Távirati tudósítás. —

Bécs, június 10.

A delegáció ma folytatta a hadügyi költségvetés tárgyalását.

Zichy János elfogadja a költségvetést, mert arányban áll a nemzet teljesíthető képességével.

Apponyi Albert gróf védi a közös hadsereget. Figyelemmel vannak arra, hogy a magyar tisztek magyar ezredekhez osztassanak be, az önkéntesek is magyarul tehetik le a tiszti vizsgát.

Rakovszky István kifejti, hogy míg a hadügyminiszter a két éves szolgálati időt nem engedélyezi, addig az ujonczlétszám emelése nem lesz keresztül vihető. Határozati javaslatot nyújt be, hogy alakítsák át a katonai becsületügyi eljárást, hogy tisztek ne keveredjenek a vallási érzelmekkel ellentétben álló konfliktusokba.

Majd Holló beszélt. Kifogásolja a hadügyi terheket, mely alatt a nép teljesen összeroskad.

Jekelfalussy a hadügyminiszter nevében válaszol az interpellációkra.

Előbb az Ugron interpelláclójára felelt a Dorsay ezredes ügyében. A földmívelési anket után kijelentette, hogy nem szivesen szolgálja a hadsereget. Alkalmat akartak neki adni a visszavonulásra, majd kérelmére a király el is bocsájtotta.

Az ujonczlétszám kérdését függőben kell tartani.

Az új katonai törvény, a legmodernebb biráskodás alapján készül.

Ugron a választ nem veszi tudomásul. Münnich ajánlja a válasz tudomásul vételét A többség tudomásul is vette, majd elfogadta a költségvetés különböző tételeit.

TAVIRATOK.

A resiczai lázadás.

Resicza, június 10. (Saj. tud. táv.) A helyzet igen kritikus. Katasztrófa várható. A munkások felvonulást rendeztek. Az asszonyok kövekkel a főterre vonultak, hogy megostromolják a tiszttartó lakását, de a csendőrök visszaszorították őket. Két század katonaság is érkezett ma ide.

A meglopott Agrárbank.

Pécs, június 10. (Saját tud. táv.) Szita Sándor raczmecskei közjegyző, az Agrárbanktól, melynek megbízottja volt, 40.000 koronát elsikkasztván, megszökött.

KOZGAZDASAG.

A vasárnapi munkaszünet. A kereskedelmi miniszter a következő rendeletet bocsájtotta ki: Rendelet az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről szóló 1891. évi XIII. t.-czik 3. §. alapján a belügyi és földmívelésügyi miniszter urakkal, illetve a Horvát, Szlavon, Dalmát bán urral egyetértőleg hivatali elődöm 1892. évi márczius hó 5-én 14837. szám alatt kiadott rendeletének II. A. 1. n. pontjához a következőket rendelem. Robbanékony áruknak a szállítási eszközökből való kirakása és hazaszállítása vasárnapokon valamint Szt. István napján egész napon át végezhető. Az idézett rendelet II. A. 4. f. pontjához pedig a következő rendelkezést fűzöm; a kézi zálogüzletekben a zálogtárgyak bezálogosítása és kiváltása vasárnapokon déli 12 óráig végezhető. E rendeletem kihirdetése napján azonnal érvénybe lép. Budapest, 1901. május hó 17-én. Hegedüs s. k.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1901. június 10-én.

Magyar aranyjárdék 4%	— — — — —	118.—
Magyar koronajárdék	— — — — —	92.95
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4,5%	— — — — —	120.75
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 1/2%	— — — — —	100.—
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	— — — — —	119.—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — — — —	92.30
Italmérési jog megváltási kötvény	— — — — —	99.90
Horvát-szlavonföldterhermentesítési kötvény	— — — — —	93.50
Magyar nyereségy-sorsjegy-kölcsön	— — — — —	173.50
Tiszszabályozás szegeci sorsjegyek kölcsön	— — — — —	144.50
Osztrák járdék papírban	— — — — —	98.25
Osztrák járdék ezüstben	— — — — —	97.80
Osztrák járdék aranyban	— — — — —	117.60
Osztrák korona járdék	— — — — —	96.—
Osztrák államsorsjegyek	— — — — —	140.—
Osztrák magyar bank részvény	— — — — —	16.70
Magyar hitelbankrészvény	— — — — —	687.50
Osztrák hitelintézet részvény	— — — — —	672.25
Párisi vista	— — — — —	95.80
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	— — — — —	19.08
Németbirodalmi márka	— — — — —	117.45
London vista	— — — — —	240.15
20 márkás arany	— — — — —	28.51

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

A tisztelt vevő közönség szives figyelmébe!
Szines és fekete selyem

szövetek ruhára és blousokra, ugyszintén selyem és
felselyem napernyőket, karton, zephir és selyem

blousokat

ma a legolcsóbban lehet bevásárolni

KUNZ JÓZSEF és TÁRSA czégnél,

Nagyvárad, Szt. László-tér.

98-13-15

VASUTI MENETREN D.

Érvényes 1901. évi május 1-től.

Nagyvárad—Dévaványa—Gyoma.				Gyoma—Dévaványa—Nagyvárad.				Vésztő—Kötegyán—Hollód.				Hollód—Kötegyán—Vésztő.						
	V. v.	Sz. v.			Sz. v.	V. v.		V. v.	V. v.		V. v.	V. v.		V. v.	V. v.			
Nagyvárad ind.	5 50	2 —		Gyoma ind.	3 40	2 30		Vésztő ind.	4 45	5 27		Hollód ind.	4 35	12 05				
Ósi —>	6 09	2 14		Ózed —>	4 07	2 54		Okány —>	5 07	5 49		Mocsár-Gyanta —>	4 46	12 17				
Uj-Palota —>	6 24	2 29		Déva-Ványa —>	4 37	3 26		Gyanta —>	5 23	6 07		Rippa —>	5 02	12 39				
Gyires —>	6 41	2 42		Kéthalom —>	4 54	3 43		Sarkad-Keresztur —>	5 36	6 18		Tenke —>	5 24	1 17				
Körösszeg —>	7 02	3 01		Körös-Ladány —>	5 13	4 06		Méhkerék —>	5 52	6 36		Fekete-Tót —>	5 44	1 39				
Szakál —>	7 39	3 31		Szeghalom —>	5 40	4 38		Kötegyán —>	6 —	6 45	érk.	Fekete-Bátor —>	6 06	2 07				
Nagy-Tóti —>	7 55	3 47		Vésztő —>	6 12	5 22		Kötegyán ind.	6 16	6 57		Árpád —>	6 16	2 18				
Komád —>	8 25	3 59		Kót —>	6 38	5 52		Pósa —>	6 29	7 12		Erdő-Gyarak —>	6 25	2 28				
Iráz —>	8 42	4 16		Iráz —>	6 52	6 07		Ilye —>	6 48	7 24		Csegőd —>	6 34	2 38				
Kót —>	9 19	4 39		Komádi —>	7 10	6 38		Csegőd —>	7 02	7 39		Ilye —>	6 57	2 58				
Vésztő —>	9 44	5 10		Nagy-Tóti —>	7 22	6 50		Erdő-Gyarak —>	7 12	7 49		Pósa —>	7 07	3 09				
Szeghalom —>	10 34	5 55		Szakál —>	7 48	7 23		Árpád —>	7 21	7 59		Kötegyán —>	7 19	3 22				
Körös-Ladány —>	11 —	6 12		Körösszeg —>	8 11	7 47		Fekete-Bátor —>	7 39	8 20		Kötegyán ind.	8 06	3 42				
Kéthalom —>	11 18	6 30		Gyires —>	8 33	8 12		Méhkerék —>	7 52	8 35		Sarkad-Keresztur —>	8 15	3 52				
Déva-Ványa —>	12 03	6 55		Uj-Palota —>	8 47	8 27		Tenke —>	8 15	9 03		Gyanta —>	8 43	4 23				
Ózed —>	12 21	7 15		Ósi —>	9 03	8 46		Rippa —>	8 39	9 32		Okány —>	9 02	4 44				
Gyoma —>	12 45	7 39	érk.	Nagyvárad —>	9 20	9 05	érk.	Mocsár-Gyanta —>	8 51	9 45		Vésztő —>	9 20	5 04	érk.			
Székelyhid—Margita—Sz.-Somlyó.				Sz.-Somlyó—Margita—Székelyhid.				Szeghalom—Füzes-Gyarmat.				Füzes-Gyarmat—Szeghalom.						
	V. v.	Sz. v.			Sz. v.	V. v.		V. v.	V. v.		V. v.	V. v.		V. v.	V. v.			
Székelyhid ind.	9 36	6 40		Szilágy-Somlyó ind.	3 18	2 05		Szeghalom ind.	10 20	5 50		P.-Ladány ind.	6 50	2 04				
A.-Keresztur —>	10 20	7 22		Sz.-Nagyfalu —>	3 43	2 30		Füzes-Gyarmat —>	10 45	6 17		Szeres —>	7 40	2 48				
V.-Ábrány —>	10 34	7 35		Ipp —>	4 —	2 47		B.-N.-Bajom —>	11 43	7 15		B.-Udvari —>	7 54	3 01				
Monos-Petri —>	10 45	7 45		Széplak —>	4 35	3 27		B.-Udvari —>	11 58	7 30		B.-N.-Bajom —>	8 17	3 28				
Margita —>	11 05	8 04		Bályok —>	4 47	3 40		Szeres —>	12 09	7 41		Füzes-Gyarmat —>	9 09	4 07				
Felső-Ábrány —>	11 19	8 17		Szoldobágy —>	5 01	3 55		P.-Ladány —>	1 —	8 32	érk.	Szeghalom —>	9 30	4 28				
Szoldobágy —>	11 41	8 37		Felső-Ábrány —>	5 19	4 15												
Bályok —>	11 55	8 56		Margita —>	5 38	4 37												
Széplak —>	12 18	9 12		Monos-Petri —>	5 48	4 48												
Ipp —>	12 48	9 40		V.-Ábrány —>	5 58	4 59												
Sz.-Nagyfalu —>	1 10	9 59		A.-Keresztur —>	6 11	5 13												
Szilágy-Somlyó —>	1 34	10 22	érk.	Székelyhid —>	6 50	5 54	érk.											
Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.				Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.				Püspök-Ladány—Debrecen—Érmihályfalva.										
	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.		V. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	V. v.			
Budapest ind.	6 50	8 30	2 —	5 45	9 15	—		Kolozsvár ind.	5 23	7 —	12 32	6 13	11 01					
Rákos —>	7 02	8 51	2 13	6 06	9 28	—		Jegenye —>	7 59	1 14	7 16	—	—					
Ujszász —>	8 28	10 59	3 36	8 40	10 56	—		B.-Hunyad —>	6 40	8 37	1 44	7 54	12 20					
Szolnok —>	9 07	11 31	3 59	9 27	11 19	—		Csucsá —>	3 25	7 09	9 19	2 15	8 37	12 52				
Szajol —>	9 21	11 50	4 12	9 46	11 33	—		Rév —>	5 26	7 47	10 08	3 01	9 32	1 34				
P.-Ladány —>	10 43	2 —	5 28	11 53	12 55	4 54		Élesd —>	5 54	7 59	10 25	3 15	9 49	1 48				
Báránd —>	2 12	—	—	12 07	—	5 11		Mező-Telegd —>	6 21	8 11	10 42	3 28	10 07	2 01				
Sáp —>	2 27	5 48	12 24	—	5 32	—		F.-Vásárhely —>	6 49	—	11 01	—	10 27	—				
B.-Ujfalu —>	11 18	2 47	6 03	12 46	1 33	5 58		Váradi-Velence —>	7 02	8 32	11 10	—	10 37	2 25				
M.-Peterd —>	3 —	—	—	1 —	—	6 15		Nagyvárad —>	7 11	8 38	11 17	3 57	10 44	2 31				
M.-Keresztur —>	3 12	—	—	1 14	—	6 31		Nagyvárad ind.	2 22	8 43	11 36	4 10	11 04	2 38				
Bors —>	3 25	—	—	1 28	—	6 50		Püspöki —>	2 36	8 52	11 47	—	11 14	—				
Püspöki —>	11 48	3 32	—	1 36	—	7 02		Bors —>	2 47	—	11 54	—	11 22	—				
Nagyvárad —>	11 56	3 42	6 39	1 48	2 11	7 16		Mező-keresztur —>	3 12	—	12 05	—	11 37	—				
Nagyvárad ind.	12 16	3 58	6 46	2 06	2 18	12 25		Mező-Peterd —>	3 30	—	12 17	—	11 50	—				
V.-Velence —>	—	4 05	—	2 30	2 25	12 32		B.-Ujfalu —>	4 07	9 23	12 29	4 50	12 05	3 18				
F.-Vásárhely —>	—	4 16	—	2 41	—	12 45		Sáp —>	4 39	9 38	12 47	—	12 25	—				
M.-Telegd —>	12 48	4 38	7 15	3 03	2 50	1 12		Báránd —>	5 01	—	1 01	—	12 41	—				
Élesd —>	1 02	4 56	7 28	3 21	3 04	1 37		P.-Ladány —>	5 17	10 06	1 34	5 40	1 19	4 03				
Rév —>	1 26	5 20	7 50	3 45	3 26	2 10		Szajol —>	—	11 21	3 08	6 59	3 04	5 19				
Csucsá —>	2 16	6 31	8 37	4 52	4 16	3 49		Szolnok —>	—	11 44	3 35	7 32	3 37	5 39				
B.-Hunyad —>	2 49	7 16	9 08	5 32	4 52	4 48		Ujszász —>	—	12 03	3 58	7 50	4 05	5 58				
Jegenye —>	3 15	7 49	9 33	6 01	—	5 34		Rákos —>	—	1 37	6 03	9 28	6 52	7 38				
Kolozsvár —>	3 50	8 33	10 08	6 59	5 55	7 04		Budapest —>	—	1 50	6 20	9 40	7 10	7 50				
Nagyvárad—Szeged.				Szeged—Nagyvárad.				Nagyvárad—Arad.				Arad—Nagyvárad.						
	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.			
Nagyvárad ind.	10 20	4 30	7 00		Szeged ind.	3 40	10 25	6 40		Nagyvárad ind.	10 20	4 30	7 —		Arad ind.	5 10	11 20	9 35
Ósi —>	10 30	4 41	7 16		H.-M.-Vásárhely —>	4 38	11 05	7 50		Ósi —>	10 30	4 41	7 16		Kétegyháza —>	6 14	12 31	10 54
Less —>	10 48	5 01	7 40		Orosháza —>	5 41	11 54	9 20		Less —>	10 48	5 01	7 40		Csaba —>	6 40	12 57	11 24
Gyapju —>	10 56	5 10	7 52		Csaba —>	7 00	2 33	4 50		Gyapju —>	10 56	5 10	7 52		Csaba ind.	7 —	2 33	4 50
Cséffa —>	11 03	5 19	8 05		Gyula —>	7 27	3 05	5 26		Cséffa —>	11 03	5 19	8 05		Gyula —>	27	3 05	5 26
Szalonta —>	11 26	5 44	8 46		Sarkad —>	7 47	3 27	5 56		Szalonta —>	11 26	6 44	8 46		Sarkad —>	7 46	3 27	5 56
Kötegyán —>	11 46	6 05	9 15		Kötegyán —>	7 57	3 39	6 10		Kötegyán —>	11 46	6 05	9 15		Kötegyán —>	7 55	3 39	6 10
Sarkad —>	11 57	6 17	9 31		Szalonta —>	8 23	4 10	6 47		Sarkad —>	11 57	6 17	9 31		Szalonta —>	8 22	4 10	6 47
Gyula —>	12 21	6 44	10 01		Cséffa —>	8 42	4 34	7 18		Gyula —>	12 21	7 44	10 01		Cséffa —>	8 4	4 34	7 18
Csaba —>	2 06	7 41	4 44		Gyapju —>	—	4 42	7 29		Csaba —>	12 42	7 06	10 30		Gyapju —>	—	4 42	7 29
Orosháza —>	3 12	9 10	5 50		Less —>	9 04	5 00	7 51		Csaba ind.	2 23	7 18	4 32		Less —>	9 04	5 —	7 51
H.-M.-Vásárhely —>	3 53	10 02	7 00		Ósi —>	9 21	5 19	8 16		Csaba —>	2 54	7 46	5 03		Ósi —>	9 21	5 19	8 16
Szeged —>	4 28	10 55	7 55		Nagyvárad —>	9 32	5 30	8 31		Arad —>	3 55	8 50	6 05		Nagyvárad —>	9 32	5 30	8 31
Nagyvárad—Belényes—Vaskó.				Vaskó—Belényes—Nagyvárad.				Nagyvárad—Érmihályfalva.				Érmihályfalva—Nagyvárad.						
	Tv. sz. sz.	Sz. v.			Sz. v.	Tv. sz. sz.			Sz. v.	v.		Sz. v.	V. v.					
Nagyvárad —>	5 35	2 40		Vaskó —>	4 —	2 55		Nagyvárad —>	4 15	6 44		Érmihályfalva —>	6 10	5 20				
V.-Velence —>	5 47	2 51		Lunka-Rézbánya —>	4 12	3 08		B.-Püspöki —>	4 30	7 10		Érselind —>	6 41	6 —				
Félic-Fürdő —>	6 11	3 13		Szudrics —>	4 39	3 37		Bihar —>	4 50	7 36		Székelyhid —>	7 10	6 48				
Kardó —>	6 26	3 27		Belényes —>	5 07	4 16		Paptamási —>	5 14	8 05		Nagykáglya —>	7 22	7 02				
Nyárló —>	7 07</																	